Mobilna młodzież

Inicjatywa Unii Europejskiej

in EUROPE

http://europa.eu/youthonthemove

Jedziesz na stypendium? Poznaj swoje prawa

Przewodnik dotyczący praw mobilnych studentów w Unii Europejskiej

Europe Direct to serwis, który pomoże Państwu znaleźć odpowiedzi na pytania dotyczące Unii Europejskiej.
Numer bezpłatnej infolinii (*): 00 800 6 7 8 9 10 11
(*) Niektórzy operatorzy telefonii komórkowej nie udostępniają połączeń z numerami 00 800 lub pobierają za nie opłaty.

Wiele informacji o Unii Europejskiej można znaleźć w portalu Europa (http://europa.eu).
Dane katalogowe znajdują się na końcu niniejszej publikacji.
Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2011
ISBN 978-92-79-17772-9
doi:10.2766/83697
© Unia Europejska, 2011
Powielanie materiałów dozwolone pod warunkiem podania źródła.
Image on the cover © Unia Europejska, 2011/ Photographer: Carl Cordonnier
Graphic design by Stefano Mattei
Printed in Belgium
Wydrukowano na papierze bielonym bez chloru pierwiastkowego (ECF)

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE 5
1.1. Kontekst i cele 5
Polityka Unii Europejskiej w zakresie promowania mobilności edukacyjnej 5
Prawa studentów do nauki za granicą w ramach UE 5
1.2. Zakres 6

2. Dostęp do edukacji 9
2.1. Prawo do swobodnego przemieszczania się 9
2.2. Przeszkody w swobodnym przemieszczaniu się – dyskryminacja bezpośrednia i pośrednia 9
2.3. Prawo pobytu dla studentów 10
Studenci z UE 11
Studenci spoza UE 11
2.4. Opłaty za naukę 11
2.5. Wymogi językowe 12
2.6. Nauczanie na odległość 12

3. Prawa studentów w przyjmującym państwie członkowskim 15
3.1. Kwalifikowalność do świadczeń 15
3.2. Zróżnicowany dostęp do stypendiów i pożyczek na pokrycie kosztów utrzymania 15
Pomoc finansowa od państwa członkowskiego pochodzenia 15
Pomoc finansowa od przyjmującego państwa członkowskiego 16
3.3. Ulgowe przejazdy środkami publicznego transportu 16
3.4. Zakwaterowanie studentów 16
3.5. Korzyści podatkowe w państwie członkowskim pochodzenia 16
Prawa studentów spoza UE („obywateli państw trzecich") 17

4. Uznawanie kwalifikacji 19
4.1. Ustanowienie akademickiego uznawania 19
4.2. Obowiązki państw członkowskich i Unii Europejskiej 19
4.3. Prawo miękkie UE 20
4.4. Środki prawne UE 20

5. WNIOSEK 23

ZAŁĄCZNIK I: PRAWA STUDENTÓW ERASMUSA 24

ZAŁĄCZNIK II: CZŁONKOWIE RODZINY I STUDENCI SPOZA UE 24

ZAŁĄCZNIK III: NIEKTÓRE POSTANOWIENIA TRAKTATU O FUNKCJONOWANIU UNII EUROPEJSKIEJ 26

ZAŁĄCZNIK IV: WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH SPRAW DOTYCZĄCYCH MOBILNOŚCI W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA I SZKOLEŃ 27

Endnotes 28

© Unia Europejska / Pictures: 123RF

1. WPROWADZENIE

1.1. Kontekst i cele

Polityka Unii Europejskiej w zakresie promowania mobilności edukacyjnej

Wyjazd do innego państwa UE w celu zdobywania wykształcenia („mobilność edukacyjna") stanowi jeden z podstawowych sposobów, w jaki młodzi ludzie mogą stymulować swój rozwój osobisty, a także zwiększyć szanse na znalezienie zatrudnienia w przyszłości. Mobilność edukacyjna stanowi także korzyść dla UE jako całości: buduje poczucie tożsamości europejskiej, sprzyja bardziej swobodnemu przepływowi wiedzy oraz przyczynia się do rozwoju rynku wewnętrznego, ponieważ bardziej prawdopodobne jest, że Europejczycy, którzy są mobilni jako uczący się młodzi ludzie, będą w przyszłości mobilnymi pracownikami.

Komisja promuje mobilność edukacyjną od wielu dziesięcioleci. W ramach programu Erasmus, który został uruchomiony w latach 80. XX wieku i stanowi obecnie część programu UE „Uczenie się przez całe życie", od ponad dwudziestu lat wspiera się międzyinstytucjonalną wymianę studentów i kadry naukowo-dydaktycznej oraz transfer wiedzy, a informacje zwrotne od studentów potwierdzają pozytywny wpływ mobilności edukacyjnej. Komisja jest również aktywnym partnerem w procesie bolońskim – umowie 47 krajów zawartej w celu utworzenia europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego.

W opracowanej przez Komisję strategii „Europa 2020", wyznaczającej kierunek działań UE na najbliższe dziesięć lat, również nadaje się priorytetowy charakter mobilności edukacyjnej, stanowiącej środek służący podnoszeniu umiejętności na poziomie indywidualnych osób oraz Unii Europejskiej jako całości. Niniejszy dokument stanowi część jednego z projektów przewodnich strategii „Europa 2020", zatytułowanego „Mobilna młodzież". Celem powyższego projektu jest poprawa wyników i podniesienie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej oraz podniesienie jakości wszystkich poziomów kształcenia i szkolenia w UE, między innymi poprzez umożliwienie wszystkim młodym ludziom zrealizowania części ich ścieżki edukacyjnej w innym państwie członkowskim.

Z uwagi na fakt, że państwa członkowskie ponoszą główną odpowiedzialność za kształcenie i szkolenie, UE nie ma uprawnień, aby wprowadzać wiążące przepisy w obszarze edukacji. Zasady opierają się zasadniczo na postanowieniach Traktatu poddawanych wykładni w wyrokach sądowych, w związku z czym prawa studentów są stopniowo rozwijane i rozszerzane w miarę upływu czasu. Ponieważ proces jest nadal w toku, a wiele wyroków wydano stosunkowo niedawno, prawa mobilnych studentów nie zawsze są jasne. Komisja otrzymuje szereg skarg i zapytań od obywateli, którzy nie są do końca pewni swoich praw lub którzy napotykają trudności przy staraniu się o uznanie ich tytułów naukowych.

Celem niniejszego dokumentu jest zebranie i przedstawienie interpretacji Komisji w odniesieniu do przepisów w przedmiotowym obszarze w formie przewodnika dla państw członkowskich, uniwersytetów i innych zainteresowanych stron, a także dostarczenie informacji młodym ludziom, aby byli bardziej świadomi swoich praw, a co za tym idzie lepiej przygotowani na czas nauki za granicą.

Komisja powiadomiła również – w swoim wieloletnim programie prac na 2010 r.[1] – o zamiarze wydania komunikatu w sprawie obywatelstwa, określającego szerszy zakres przeszkód, jakie mogą uniemożliwiać obywatelom pełne wykonywanie ich praw jako obywateli Unii Europejskiej, oraz przedstawiającego rozwiązania przewidziane przez Komisję.

Prawa studentów do nauki za granicą w ramach UE

Traktat[2] zapewnia prawo wszystkich obywateli europejskich do przemieszczania się z jednego państwa członkowskiego do drugiego, z zastrzeżeniem określonych ograniczeń ustanowionych w Traktacie oraz przepisach prawnych. Pierwotnie Wspólnota Europejska[3] nie miała szczególnych uprawnień w obszarze eduka-

cji poza szkoleniem zawodowym, w związku z czym prawa w przedmiotowym obszarze istniały jedynie w zakresie, w jakim przyczyniały się do realizacji celów gospodarczych Wspólnoty. Z powyższych względów pracownicy migrujący pochodzący z UE oraz członkowie ich rodzin mieli prawo do takich samych świadczeń socjalnych jak obywatele przyjmującego państwa członkowskiego, w tym do świadczeń w obszarze edukacji.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej dokonał wykładni postanowień Traktatu dotyczących szkolenia zawodowego w celu określenia praw mobilnych studentów z UE. W wyroku w sprawie *Gravier* Trybunał orzekł, że studenci z innych państw UE powinni mieć dostęp do kursów szkolenia zawodowego w danym państwie członkowskim na takich samych zasadach jak jego obywatele, uzasadniając to faktem, że w ten sposób zwiększa się szanse takich osób na lokalnym rynku pracy.

Traktat z Maastricht (1993) wprowadził dwie ważne zmiany, które znacznie rozszerzyły zakres praw gwarantowanych na mocy prawa UE: nadanie szczególnych uprawnień Unii Europejskiej w obszarze edukacji oraz ustanowienie obywatelstwa europejskiego.

Trybunał Sprawiedliwości dokonał wykładni powyższych postanowień Traktatu, zgodnie z którą obejmują one prawo swobodnego przemieszczania się i niedyskryminacji wśród Europejczyków po prostu ze względu na ich status obywatela (a co za tym idzie – status studenta), niezależnie od tego, czy są aktywni zawodowo. Rządy krajowe pozostają odpowiedzialne za treść i organizację swoich systemów edukacyjnych. Obowiązek ten musi być jednak wykonywany zgodnie z prawem Unii Europejskiej. Oznacza to, że obywatele UE nie powinni być dyskryminowani, jeżeli chodzi o dostęp do wszystkich rodzajów edukacji, nawet jeżeli nie ma to bezpośredniego związku z wykonywaniem danego zawodu w przyszłości.

1.2. Zakres

Niniejszy dokument koncentruje się na mobilności w obszarze szkolnictwa wyższego i szkolenia zawodowego, ponieważ w tym obszarze mobilność jest najczęstsza i w praktyce często powstają w nim kwestie problemowe, chociaż wiele zasad ma zastosowanie do edukacji w znaczeniu ogólnym. Układ dokumentu odpowiada ścieżce studenta, który decyduje się na naukę za granicą i analizuje przeszkody, jakie może napotkać przed, w trakcie i po okresie mobilności, począwszy od złożenia wniosku o przyjęcie w instytucji przyjmującej, poprzez pobyt w przyjmującym państwie członkowskim, a skończywszy na wykorzystywaniu uzyskanych kwalifikacji. W niniejszym dokumencie przeanalizowano – w zakresie prawa pierwotnego, prawa wtórnego i orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości – w jaki sposób prawo do niedyskryminacji i swobodnego przemieszczania się wpływa na traktowanie studentów w kraju, w którym studiują, oraz w ich własnym kraju pod względem dostępu do edukacji, pomocy finansowej i innych świadczeń oraz uznawania dyplomów.

W niniejszym dokumencie nie analizuje się kwestii uznawania kwalifikacji zawodowych, regulowanej w odrębnych ramach prawnych[4], nawiązując do nich tylko w przypadku wpływu na uznawanie na potrzeby akademickie.

MOVE

© Unia Europejska / Pictures: iStock

2. DOSTĘP DO EDUKACJI

2.1. Prawo do swobodnego przemieszczania się

Pierwszym pytaniem, jakie stawia sobie każdy student lub stażysta planujący wyjazd do innego państwa UE w celach edukacyjnych, jest to, czy rzeczywiście ma do tego prawo, jako obywatel innego państwa członkowskiego.

W tej kwestii przepisy UE są jasne: studenci z UE mają prawo do swobodnego przemieszczania się na terytorium wszystkich państw członkowskich – nie mogą otrzymać odmowy dostępu do kształcenia lub szkolenia w innym państwie UE ze względu na przynależność państwową.

Wraz z upływem czasu podstawa do ustanowienia prawa studentów do swobodnego przemieszczania się ulegała ewolucji. Uprawnienia Unii Europejskiej w obszarze edukacji – w tym rola UE we wspieraniu mobilności edukacyjnej – ograniczały się początkowo do szkolenia zawodowego, zgodnie z postanowieniem Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską[5]. Odkąd jednak począwszy od wczesnych lat 80. XX wieku Trybunał Sprawiedliwości zaczął rozpatrywać konkretne przypadki dyskryminacji w dostępie do szkolenia zawodowego i kształcenia ogólnego, prawo studentów – w ramach kształcenia ogólnego, zawodowego i wyższego – do swobodnego przemieszczania się po całym terytorium Unii Europejskiej w celach edukacyjnych umacniało się stopniowo na mocy różnych wyroków sądowych.

- W wyroku w sprawie *Forcheri*[6] Trybunał orzekł, że pobieranie przez jedno państwo członkowskie wpisowego za kursy szkolenia zawodowego od obywatela innego państwa członkowskiego (w tym przypadku od żony pracownika zatrudnionego w pierwszym państwie członkowskim) jest dyskryminujące, jeżeli obywatele danego państwa są zwolnieni z takich opłat.
- W przełomowym wyroku w sprawie *Gravier*[7] Trybunał orzekł, że chociaż organizacja systemu edukacyjnego oraz polityka edukacyjna nie zostały na mocy Traktatu powierzone instytucjom wspólnotowym, warunki dostępu do kształcenia zawodowego (czyli według Trybunału do wszelkich form kształcenia, które przygotowuje do wykonywania zawodu, prowadzenia wymiany handlowej lub uzyskania określonego zatrudnienia) wchodzą w zakres stosowania Traktatu. Miało to miejsce nawet w przypadku, gdy dany student wyjechał wyłącznie w celach podjęcia nauki.
- W wyroku w sprawie *Blaizot*[8] Trybunał potwierdził, że kształcenie przez szkoły wyższe oraz kształcenie uniwersyteckie należy traktować jak kształcenie zawodowe.

Wraz z przyjęciem traktatu z Maastricht dokonano dwóch kolejnych kroków naprzód. Rozszerzono zakres kompetencji UE w odniesieniu do działań w obszarze edukacji poprzez wyznaczenie jej zadania polegającego na zachęcaniu do współpracy między państwami członkowskimi w tym obszarze oraz sprzyjaniu mobilności studentów i nauczycieli[9]. Ponadto wprowadzono pojęcie obywatelstwa europejskiego – wszyscy obywatele państw członkowskich są obywatelami UE i mają prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na całym terytorium Unii Europejskiej[10].

2.2. Przeszkody w swobodnym przemieszczaniu się – dyskryminacja bezpośrednia i pośrednia

Obywatelstwo UE nie tylko obejmuje swobodę przemieszczania się i przebywania na całym terytorium Unii, ale oznacza także, że każdy powinien być traktowany w ten sam sposób, niezależnie od przynależności państwowej. Trybunał

Sprawiedliwości podkreślał te prawa na przestrzeni lat w sprawach dotyczących studentów z UE, którzy studiując lub chcąc studiować w innym państwie UE, napotykali przeszkody stanowiące naruszenie zasady równego traktowania.

- W wyroku w sprawie *Grzelczyk*[11] Trybunał stwierdził, że status obywatela Unii ma stanowić podstawowy status obywateli państw członkowskich. W związku z tym wniosek o minimalny zasiłek na utrzymanie złożony przez studiującego w Belgii obywatela Francji i przysługujący wszystkim Belgom, nie mógł zostać odrzucony wyłącznie ze względu na obywatelstwo studenta.

W Traktacie wyraźnie zakazuje się dyskryminacji ze względu na przynależność państwową w zakresie stosowania Traktatu[12]. Dyskryminacja bezpośrednia ma miejsce wtedy, gdy osoby są traktowane w odmienny sposób ze względu na ich przynależność państwowej lub ze względu na cechę ściśle związaną z ich przynależnością państwową. Tego rodzaju dyskryminację można uzasadnić wyłącznie powołując się na jednoznaczne odstępstwa od Traktatu. Trybunał Sprawiedliwości dokonuje ścisłej wykładni wszelkich odstępstw, ponieważ dyskryminacja ze względu na przynależność państwową jest sprzeczna z podstawowymi zasadami UE.

Dyskryminacja pośrednia ma miejsce w przypadkach, w których stosuje się inne kryterium, co jest jednak niekorzystne dla znacznie większej liczby osób o danej przynależności państwowej. Na przykład istnieje prawdopodobieństwo, że środek przewidujący rozróżnienie między osobami ze względu na to, czy posiadają miejsce zamieszkania w danym państwie członkowskim, będzie niekorzystny dla obywateli innych państw członkowskich, ponieważ osoby niebędące rezydentami to w większości przypadków obcokrajowcy.

Odmienne traktowanie osób z powyższych względów może być uzasadnione tylko wtedy, gdy państwo członkowskie jest w stanie wykazać, że jest ono stosowane na podstawie obiektywnych przesłanek niezależnych od przynależności państwowej oraz że jest proporcjonalne do uzasadnionych przedmiotowych celów, tj. nie może wykraczać poza zakres niezbędny do osiągnięcia postawionych celów.

- W wyroku w sprawie *Bressol*[13] Trybunał orzekł, że ustalenie dla studentów niebędących rezydentami limitu 30 % w przypadku niektórych kierunków stanowi pośrednią dyskryminację obywateli z innych państw członkowskich. Ponieważ wszelkie tego rodzaju ograniczenia dostępu zagrażają prawu podstawowemu do swobodnego przemieszczania się, wykładnia Trybunału jest bardzo ścisła. Jedynym względem, dla którego Trybunał zaakceptował taką dyskryminację, jest konieczność ochrony zdrowia publicznego, niemniej jednak państwo członkowskie musiałoby wykazać – w obiektywnej, szczegółowej analizie popartej wiarygodnymi i spójnymi danymi – że zaistniało zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz że przyjęte środki ograniczające były koniecznym i proporcjonalnym sposobem jego ochrony.

2.3. Prawo pobytu dla studentów

Aby podjąć studia za granicą, studenci muszą oczywiście uzyskać pewność, że mają prawo do pobytu w danym państwie UE. Dzięki istniejącym jasnym ramom prawnym studenci z UE napotykają w praktyce niewiele problemów w tym zakresie.

- W następstwie swoich wyroków przyznających studentom prawo do równego traktowania w dostępie do edukacji Trybunał, w sprawie *Raulin*, orzekł również, że prawo studentów do dostępu do edukacji obejmuje prawo pobytu w innym państwie członkowskim w celach edukacyjnych[14].

Posiadając status obywateli UE, studenci – oraz ich rodziny – mają prawo do przemieszczania się i przebywania na całym terytorium Unii Europejskiej. Powyższe prawa zostały określone w dyrektywie 2004/38/WE (w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich)[15].

Studenci z UE

Każdy student z UE ma prawo do wjechania na terytorium innego państwa UE i przebywania w nim przez okres nie dłuższy niż trzy miesiące, pod warunkiem że posiada ważny dowód osobisty lub paszport.

Każdy student z UE ma prawo do pobytu w innym państwie członkowskim przez okres dłuższy niż trzy miesiące po spełnieniu określonych warunków. Student musi w takim przypadku:

- być zapisany na studia w instytucji oświatowej – prywatnej lub publicznej – akredytowanej lub finansowanej przez przyjmujące państwo członkowskie;
- posiadać pełne ubezpieczenie zdrowotne w przyjmującym państwie członkowskim oraz poinformować o tym właściwy organ krajowy zgodnie z przepisami krajowymi;
- dysponować wystarczającymi środkami, aby nie stanowić nadmiernego obciążenia dla systemu świadczeń społecznych przyjmującego państwa członkowskiego.

Zależnie od państwa członkowskiego student może mieć obowiązek zarejestrowania się w odpowiednich organach.

Jak każdy obywatel UE, student, który przebywał legalnie w przyjmującym państwie członkowskim przez nieprzerwany okres pięciu lat, nabywa prawo stałego pobytu w tym państwie oraz prawo do bycia traktowanym w dokładnie taki sam sposób jak studenci lokalni[16].

Zasadniczo członkowie najbliższej rodziny studenta mają prawo do towarzyszenia mu, chociaż mają zastosowanie różne warunki, w zależności od tego, czy członkowie rodziny są obywatelami UE. W celu uzyskania dodatkowych informacji na temat praw przysługujących członkom rodziny zob. załącznik II.

Studenci spoza UE

Studenci spoza UE również mają prawo do wyjazdu do UE w celach edukacyjnych na określonych warunkach. Takie przypadki stanowią przedmiot dyrektywy Rady 2004/114/WE[17], której celem jest zharmonizowanie przepisów krajowych w tym obszarze. W celu uzyskania dodatkowych informacji zob. załącznik II[18].

Zgodnie z wymienioną dyrektywą państwa członkowskie muszą ułatwić przyjmowanie studentów spoza UE uczestniczących w programach UE na rzecz mobilności[19]. W niektórych przypadkach Komisja ma jednak obawy dotyczące czasu trwania procedur przyznawania takim studentom wiz na wjazd do państw UE, który stanowił czasem czynnik uniemożliwiający studentom skorzystanie z programów UE.

2.4. Opłaty za naukę

To, czy opłaty za naukę są pobierane, czy nie, zależy od przepisów obowiązujących w poszczególnych państwach członkowskich. Na tej samej zasadzie w niektórych państwach członkowskich można uzyskać pożyczkę lub stypendium, pomagające w pokryciu takich opłat. W każdym przypadku jeżeli dostępne są pożyczki lub stypendia na pokrycie opłat za naukę, studenci z państwa UE mają takie same prawa i obowiązki jak studenci lokalni, zarówno pod względem uiszczenia przedmiotowych opłat, jak i otrzymania pożyczki/stypendium na ich pokrycie od państwa członkowskiego, w którym podejmą naukę.

- Wyrok w sprawie *Brown* dotyczył studenta z francuskim obywatelstwem, który chciał studiować w Szkocji. Organy szkockie nie przyznały mu „zapomogi studenckiej" obejmującej pokrycie przez państwo kosztów jego opłat za naukę. Trybunał orzekł, że zasada niedyskryminacji ma zastosowanie, jeżeli pomoc jest przeznaczona na pokrycie kosztów dostępu do edukacji, w związku z czym student miał prawo do tego, aby opłaty za naukę zostały za niego pokryte przez państwo[20].

Wynika to z faktu, że pożyczka lub stypendium na pokrycie przedmiotowych opłat stanowi element warunków dostępu do edukacji. Uniemożliwienie studentom uczącym się za granicą dostępu do tego rodzaju pomocy finansowej byłoby zatem dyskryminujące ze względu na przynależność państwową, a co za tym idzie sprzeczne z zakazem takiej dyskryminacji określonym w Traktacie.

Zasady dotyczące pożyczek/stypendiów na pokrycie opłat za naukę różnią się od zasad dotyczących pożyczek/stypendiów na pokrycie kosztów utrzymania, które zostały omówione w rozdziale 3.

2.5. Wymogi językowe

Możliwe jest, że studenci wyjeżdżający za granicę w celu podjęcia studiów lub odbycia szkolenia zawodowego będą musieli wykazać się znajomością języka państwa przyjmującego oraz będą musieli przystąpić do egzaminu kwalifikującego do przyjęcia na uniwersytet lub do instytucji szkolnictwa wyższego.

Chociaż państwo członkowskie ma prawo do ustalenia określonego poziomu znajomości języka – zarówno w odniesieniu do osoby, która ma wykonywać określony zawód, jak i osoby, która ma podjąć studia – przedmiotowe wymagania muszą być proporcjonalne. Innymi słowy, poziom znajomości języka, jakim ma się wykazać student, powinien być wystarczający do realizacji danego celu, ale nie powinien wykraczać poza ten cel.

- Wyrok w sprawie *Angonese*[21] dotyczył banku w niemieckojęzycznej gminie Bolzano we Włoszech, który wymagał od wszystkich osób starających się o pracę określonego certyfikatu potwierdzającego umiejętność posługiwania się językiem niemieckim i włoskim. Trybunał orzekł, że akceptowanie dowodu umiejętności językowych w postaci jednego określonego certyfikatu (który można uzyskać tylko w Bolzano) jest nieproporcjonalne. Komisja uważa, że taka sama zasada ma zastosowanie do egzaminów językowych kwalifikujących do podjęcia nauki.

2.6. Nauczanie na odległość

Nauczanie na odległość to rodzaj formalnego kształcenia, w przypadku którego student i nauczyciel znajdują się w miejscach o różnym położeniu geograficznym i obecnie zazwyczaj porozumiewają się przy pomocy technologii informacyjno-komunikacyjnych. W przypadku nauczania na odległość studenci nie muszą wyjeżdżać do innego państwa. Osoby, które chcą uzyskać dostęp do nauczania na odległość prowadzonego z innego państwa członkowskiego, mogą być jednak także dyskryminowane zarówno pod względem dostępu do takiego nauczania, jak i uiszczania opłat za naukę.

Nie istnieje jeszcze orzecznictwo dotyczące nauczania na odległość. Unia Europejska wyznaczyła jednak szczegółowy cel wspierania kształcenia na odległość[22], przez co nauczanie na odległość wchodzi w zakres zasady niedyskryminacji.

Równe traktowanie zostało zagwarantowane w Traktacie niezależnie od tego, czy instytucja oferująca nauczanie na odległość jest komercyjna (świadcząca usługę za opłatą), czy też niekomercyjna.

Instytucja komercyjna oferująca nauczanie na odległość za granicą stanowi część rynku wewnętrznego. Swobodny przepływ usług przez granice krajowe jest jedną z „czterech swobód" rynku wewnętrznego[23]. W związku z tym student, który chce uzyskać dostęp do komercyjnego nauczania na odległość prowadzonego z któregokolwiek z państw członkowskich UE, ma prawo do bycia traktowanym na takich samych zasadach jak student lokalny, ponieważ wszelkie różnice w traktowaniu są równoznaczne z zakłócaniem rynku wewnętrznego.

Transgraniczne nauczanie na odległość oferowane przez niekomercyjne instytucje oświatowe (finansowane głównie ze środków publicznych) nie stanowi usługi w powyższym znaczeniu. Studenci jako obywatele UE, którzy chcą mieć dostęp do nauczania na odległość oferowanego w innym państwie członkowskim, nie mogą być jednak dyskryminowani ze względu na przynależność państwową[24]. Nauczanie na odległość powinno być zatem oferowane na takich samych warunkach wszystkim studentom w UE, niezależnie od tego, z jakiego państwa członkowskiego pochodzą.

MOVE

© Unia Europejska / Pictures: 123RF

3. PRAWA STUDENTÓW W PRZYJMUJĄCYM PAŃSTWIE CZŁONKOWSKIM

3.1. Kwalifikowalność do świadczeń

Kiedy dana osoba podejmuje studia w innym państwie UE, może kwalifikować się ze względu na status studenta do otrzymania niektórych świadczeń lub uzyskania preferencyjnego dostępu do określonych towarów i usług – na przykład w postaci ulg na przejazd środkami transportu publicznego lub zakwaterowanie w domu studenckim.

Dostęp do tego rodzaju świadczeń opierał się początkowo na przepisach dotyczących pracowników migrujących z UE[25], które Trybunał Sprawiedliwości rozszerzył również na członków rodzin takich pracowników.

Od ustanowienia obywatelstwa UE na mocy traktatu z Maastricht osoby posiadają jednak prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytoriach państw członkowskich już nie tylko jako pracownicy migrujący z Unii Europejskiej, ale również jako jej obywatele[26]. Studenci z UE studiujący za granicą mają zatem takie samo prawo dostępu do świadczeń jak studenci lokalni, z wyjątkiem przypadków, w których dane świadczenie zostało wyraźnie wyłączone z zasady równego traktowania[27].

3.2. Zróżnicowany dostęp do stypendiów i pożyczek na pokrycie kosztów utrzymania

Pomoc finansowa od państwa członkowskiego pochodzenia

Wiele państw członkowskich udziela pożyczek i przyznaje stypendia, aby pomóc studentom w pokryciu kosztów życia („kosztów utrzymania") w trakcie studiów. W niektórych przypadkach studenci mogą mieć dostęp do tego rodzaju wsparcia, gdy podejmują studia za granicą (zasada „możliwości przenoszenia" stypendiów i pożyczek). Zgodnie z obowiązującymi przepisami decyzja w tej kwestii należy do państw członkowskich. Według danych sieci Eurydice niewiele państw członkowskich w praktyce dopuszcza możliwość pełnego przeniesienia pomocy na pokrycie kosztów utrzymania[28]. Może to stanowić istotny czynnik zniechęcający dla obywateli, którzy chcą studiować za granicą. Jeżeli państwa członkowskie dopuszczają tego rodzaju możliwość przenoszenia, muszą jednak zagwarantować, że zasady kwalifikowalności nie ograniczają nadmiernie prawa studenta do swobodnego przemieszczania się na terytorium UE.

- Taką decyzję przedstawiono w wyroku w sprawie *Morgan*[29]. W tym przypadku zakwestionowana zasada przewidywała, że studenci mogą otrzymać stypendium na studia za granicą wyłącznie wtedy, gdy stanowią one kontynuację kształcenia trwającego co najmniej jeden rok, odbytego w ich państwie pochodzenia. Trybunał orzekł, że warunek ten może zniechęcać obywateli do podejmowania studiów za granicą ze względu na koszty i niedogodności, z jakimi może się to wiązać.

Jeżeli państwo członkowskie przyznaje swoim obywatelom stypendia na kursy prowadzone w ramach nauczania na odległość na swoim terytorium, musi również przyznawać je na studia prowadzone w ramach nauczania na odległość w instytucji w innym państwie członkowskim na takich samych zasadach.

Pomoc finansowa od przyjmującego państwa członkowskiego

- W orzeczeniu w sprawie *Bidar*[30] Trybunał stwierdził, że stypendia i pożyczki na pokrycie kosztów utrzymania wchodzą w „zakres stosowania" Traktatu, co oznacza, że co do zasady obywatel UE nie może być dyskryminowany w tym obszarze. Trybunał orzekł jednak również, że państwa członkowskie nie powinny brać na siebie nadmiernego obciążenia związanego z udzielaniem pomocy finansowej studentom z innego państwa członkowskiego, którzy nie mają żadnego związku z danym państwem oprócz faktu, że zdecydowali się tam przenieść w celach edukacyjnych.

W dyrektywie 2004/38/WE wyraźnie wyłącza się z zasady równego traktowania stypendia i pożyczki na pokrycie kosztów utrzymania[31]. Oznacza to, że państwa członkowskie nie są zobowiązane do objęcia przyznawaniem stypendiów i udzielaniem pożyczek na pokrycie kosztów utrzymania również studentów z innego państwa członkowskiego, chyba że mieszkali oni w takich państwach przez określony czas. Jeżeli jednak student po pięcioletnim pobycie[32] uzyskał prawo do stałego pobytu, ma dokładnie takie same prawa jak student lokalny.

Innym względem uzasadniającym takie wyłączenie jest uniknięcie sytuacji, w której dana osoba korzysta podwójnie ze stypendium studenckiego lub pożyczki studenckiej, w przypadku gdy może uzyskać takie świadczenia również z kraju pochodzenia. Nie jest możliwe dodanie jednej pożyczki lub stypendium od państwa do finansowania otrzymanego od innego państwa na ten sam cel związany z nauką.

- W wyroku w sprawie *Förster*[33] Trybunał orzekł, że warunek zamieszkiwania w sposób nieprzerwany przez okres pięciu lat nie może zostać uznany za zbyt uciążliwy, w odniesieniu do integracji obcokrajowca w przyjmującym państwie członkowskim[34].

3.3. Ulgowe przejazdy środkami publicznego transportu

Jest to dość powszechna ulga studencka w wielu państwach członkowskich. Komisja otrzymała jednak informacje od studentów studiujących za granicą, że odmówiono im takiej ulgi ze względu na fakt, że są obywatelami innego państwa członkowskiego lub nie spełnili warunków stałego pobytu.

Komisja uważa, że ulgowe przejazdy środkami publicznego transportu stanowią „pomoc na pokrycie kosztów utrzymania"[35]. Ponieważ nie stanowią one jednak stypendium studenckiego lub pożyczki studenckiej, nie można z nich wyłączyć studentów ze względu na przynależność państwową.

3.4. Zakwaterowanie studentów

Jest to kolejny obszar, którego dotyczą skargi otrzymane przez Komisję. W odpowiedzi Komisja stwierdza, że studenci UE są upoważnieni do uzyskania dostępu – na takich samych zasadach jak studenci lokalni – do zakwaterowania przeznaczonego wyłącznie dla studentów, zapewnianego państwo członkowskie lub organizacje działające w jego imieniu.

3.5. Korzyści podatkowe w państwie członkowskim pochodzenia

Państwo członkowskie pochodzenia może przyznać **korzyści podatkowe** studentom lub ich rodzinom, pozwalając im na odliczanie od dochodu podlegającego opodatkowaniu kosztów związanych z kształceniem. Chociaż ma to

zastosowanie głównie do studentów studiujących we własnym kraju pochodzenia, koszty związane z nauką w innym państwie członkowskim w rozsądnych granicach także podlegają odliczeniu, (państwa członkowskie są na przykład upoważnione do wprowadzenia górnego limitu dla kwoty opłat za naukę podlegającej odliczeniu, aby uniknąć nadmiernego obciążenia finansowego).

- W wyroku w sprawie *Schwarz*[36] Trybunał orzekł, że państwo członkowskie, które pozwala na odliczenie czesnego za naukę dziecka od podatku dochodowego rodziców, ale tylko wtedy, gdy dziecko uczęszcza do szkoły w tym państwie członkowskim, ogranicza prawo dziecka do swobodnego przemieszczania się.

Prawa studentów spoza UE („obywateli państw trzecich")

Studenci spoza UE mają prawo studiować w Unii Europejskiej, o ile spełnią określone warunki, które będą różne w zależności od ich statusu oraz przepisów przyjmującego państwa członkowskiego (np. mogą zostać wyłączeni ze względu na system kwotowy). Prawo do studiowania nie powoduje jednak automatycznego przeniesienia innych praw, z których korzystają studenci z UE (np. prawa do uiszczania takich samych opłat za naukę, jak studenci będący rezydentami lub obywatelami UE, prawa do ulg na przejazdy itp.). Od drugiego roku pobytu studentom musi zostać jednak przyznane prawo do pracy zarobkowej, poza czasem studiów, w wymiarze co najmniej 10 godzin na tydzień lub przez równoważną liczbę wyrażoną w dniach lub miesiącach na rok[37].

Osoby niebędące obywatelami UE, które spełniają warunki długoterminowego pobytu, nabywają prawo, aby być traktowanymi co do zasady w identyczny sposób jak studenci lokalni.

W celu uzyskania dodatkowych informacji zob. załącznik II.

© Unia Europejska / Pictures: Getty Images

STUDY

4. UZNAWANIE KWALIFIKACJI

4.1. Ustanowienie akademickiego uznawania

Po ukończeniu z pozytywnym wynikiem okresu studiów za granicą studenci są uprawnieni do otrzymania zaświadczenia od uniwersytetu, na którym studiowali, na przykład w postaci dyplomu ukończenia studiów wyższych bądź zaświadczenia o odbytej nauce. Powstaje kwestia, czy taki dokument zostanie uznany po powrocie do kraju pochodzenia lub w innym państwie członkowskim.

Jest to istotny etap, na którym można jednak napotkać trudności. Każde państwo UE posiada swój własny, niepowtarzalny system edukacyjny, w związku z czym występuje wiele różnic zarówno w odniesieniu do programu nauczania, jak i przyznawanych dyplomów.

Istnieje ogólnoeuropejski system wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych[38]. Ma on zastosowanie do zawodów „regulowanych", tj. do zawodów, których wykonywania nie można rozpocząć lub których nie można praktykować w przyjmującym państwie członkowskim bez pewnych określonych kwalifikacji zawodowych, oraz do obywateli, którzy posiadają pełne kwalifikacje do wykonywania danego zawodu w jednym państwie członkowskim i chcą wykonywać ten sam zawód w innym państwie członkowskim. Uznanie danego zawodu za „regulowany" zależy od przepisów obowiązujących w państwie członkowskim, w którym obywatel chce wykonywać dany zawód[39].

W niniejszym dokumencie rozpatruje się natomiast bardziej ogólną kwestię **akademickiego uznawania (uznawania w celu podjęcia nauki na wyższym poziomie) dyplomów i okresów studiów odbytych za granicą.** Akademickie uznawanie może być także użyteczne dla osób szukających zatrudnienia w zawodach nieregulowanych, ponieważ może pomóc potencjalnym pracodawcom ocenić wartość zagranicznych kwalifikacji kandydata. Ze względu na różnorodność systemów edukacyjnych ustalenie, czy dyplom uzyskany w jednym kraju jest równoważny z dyplomem uzyskanym w innym kraju, może okazać się czasochłonne i prowadzić do sporów. Wiele pism, skarg i petycji, jakie Komisja otrzymuje od studentów, dotyczy kwestii akademickiego uznawania (chociaż należy przypomnieć, że w większości przypadków uznawanie jest sprawną procedurą – wspomniane skargi pochodzą w rzeczywistości od bardzo małej części bardzo licznej grupy studentów, którzy korzystają z mobilności do celów edukacyjnych).

4.2. Obowiązki państw członkowskich i Unii Europejskiej

Akademickie uznawanie należy do obowiązków państw członkowskich, jednak państwa członkowskie muszą wykonywać powyższą kompetencję zgodnie z prawem UE. Oznacza to, że przy odmowie uznania dyplomu nie mogą dopuścić się dyskryminacji ze względu na przynależność państwową lub ograniczać prawa obywateli do swobodnego przemieszczania się. W zaleceniu z 2001 r. w sprawie mobilności studentów, osób szkolących się, wolontariuszy, nauczycieli i osób prowadzących szkolenia państwa członkowskie zostały wezwane do przyjęcia odpowiednich środków, aby organy odpowiedzialne za akademickie uznawanie podejmowały decyzje w rozsądnych terminach, aby decyzje te były uzasadnione oraz podlegały odwołaniu w drodze procedury administracyjnej lub prawnej[40].

Co więcej, w Traktacie wyraźnie ukierunkowuje się działanie Unii nie tylko na sprzyjanie mobilności studentów i nauczycieli, ale także na zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów[41]. Znaczenie powyższej kwestii skłoniło Komisję do podjęcia działań na różnych polach.

4.3. Prawo miękkie UE

Komisja utworzyła sieć Krajowych Ośrodków Informacji o Uznawalności Wykształcenia (NARIC)[42], aby zapewniać informacje na temat uznawania kwalifikacji zdobytych za granicą.

Celem sieci NARIC jest usprawnienie akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów w UE, państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i Turcji.

Ośrodki NARIC we wszystkich państwach członkowskich mogą udzielić studentom, instytucjom szkolnictwa wyższego i pracodawcom profesjonalnego doradztwa i wiarygodnych informacji w zakresie akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów ukończonych w innych państwach.

Instytucje szkolnictwa wyższego są w dużej mierze autonomiczne i samodzielnie podejmują decyzje w sprawie przyjmowania zagranicznych studentów oraz przyznawania studentom zwolnienia z części programów studiów na podstawie kształcenia odbytego za granicą. W związku z tym większość ośrodków NARIC nie podejmuje decyzji, ale na wniosek zapewnia informacje i doradztwo na temat zagranicznych systemów edukacyjnych i kwalifikacji.

Komisja opracowała również szereg ogólnoeuropejskich narzędzi, których celem jest objaśnienie, w taki czy inny sposób, systemu nauczania w innym kraju europejskim oraz doprowadzenie do jego uznania:

- europejskie ramy kwalifikacji – instrument służący do przełożenia kwalifikacji stosowanych w różnych państwach na poziomy określone we wspólnych europejskich ramach odniesienia. Kiedy zostaną w pełni wdrożone, ułatwią porównywanie poziomów kwalifikacji stosowanych w różnych państwach członkowskich UE;

- suplement do dyplomu – dokument załączany do dyplomu ukończenia studiów wyższych, zawierający opis programu i poziomu ukończonych studiów. O załączeniu suplementu do dyplomu decyduje uniwersytet lub inna instytucja wydająca dyplom, jednak jest to zdecydowanie zalecane. Ministrowie odpowiedzialni za szkolnictwo wyższe w państwach uczestniczących w procesie bolońskim (obejmującym wszystkie państwa członkowskie UE) zdecydowali w 2003 r., że od roku 2005 każdy student kończący studia powinien automatycznie otrzymać bezpłatny suplement do dyplomu wydany w jednym z powszechnie używanych języków europejskich[43];

- Europejski system transferu i akumulacji punktów – system umożliwiający studentom gromadzenie punktów za naukę na wyższej uczelni na podstawie wyników w nauce oraz zakresu i czasu trwania danego kursu. Większość państw członkowskich wprowadziła system ECTS do przepisów krajowych o szkolnictwie wyższym regulujących programy nauczania studiów pierwszego i drugiego stopnia (studia licencjackie i magisterskie).

Wszystkie powyższe narzędzia mogą stanowić pomoc dla uniwersytetów lub pracodawców w innych państwach UE w ocenie kwalifikacji posiadanych przez absolwenta.

4.4. Środki prawne UE

W niektórych wyjątkowych przypadkach Komisja wszczęła postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Takie postępowania nie zawsze muszą trafiać do Trybunału, ponieważ dana kwestia jest często rozwiązywana na drodze rozmów z państwem członkowskim.

Na przestrzeni lat w szeregu spraw dotyczących uznawania kwalifikacji zawodowych[44] odniesiono się pośrednio do uznawania akademickiego oraz do zasady swobodnego przemieszczania się obywateli UE, na której takie uznawanie się opiera.

- Komisja uznała na przykład, że rząd pobiera zbyt wysokie opłaty za uznawanie kwalifikacji zdobytych w innym państwie członkowskim. Komisja stwierdza, że jeżeli pobierana kwota wyraźnie przekracza ponoszone rzeczywiste koszty administracyjne, takie wysokie koszty mogą stanowić karę dla studenta za wybór studiów za granicą, co powoduje, że poziom opłat jest niezgodny z prawem UE[45].

- Wyrok w sprawie *Komisja przeciwko Hiszpanii* dotyczył inżynierów, którym odmówiono awansu ze względu na fakt, że zdobyli kwalifikacje w innym państwie członkowskim. Trybunał podkreślił, że awansowanie w służbie publicznej, w której pracownik wykonuje „zawód regulowany" na podstawie dyrektywy w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, nie może zależeć od konieczności uznania równoważności akademickiej oprócz uznania kwalifikacji do celów zawodowych[46].

- Orzeczenie w sprawie *Komisja przeciwko Grecji*[47] dotyczyło przypadku, w którym państwo stale odmawiało uznania dyplomów wydanych przez uniwersytety objęte umową franchisingową. Są to instytucje, które zawarły umowę z uniwersytetem zagranicznym, w ramach której szkolenie jest prowadzone przez jednostkę objętą umową franchisingową, ale jest zatwierdzane przez instytucję szkoleniową znajdującą się w innym państwie członkowskim, która przyznaje również kwalifikacje. Dyplomy takich uniwersytetów poświadczają zatem kwalifikacje przyznane przez inne państwo członkowskie. Trybunał orzekł, że prawo do oceny jakości edukacji należy do państwa członkowskiego wydającego dyplom. Ponieważ chodzi o kwalifikacje przyznawane przez inne państwo członkowskiego, dyplomy takich instytucji mogą wchodzić w zakres stosowania dyrektywy 2005/36/WE pod pewnymi warunkami[48]. Władze Grecji zostały w związku z powyższym zobowiązane do ich uznawania do celów dopuszczenia do wykonywania zawodu regulowanego. Taka sama zasada ma zastosowanie do kwalifikacji przyznanych w ramach nauczania na odległość.

- Ponadto każdy ogólny zakaz, w ramach którego odmawia się uznania dyplomów uniwersytetów objętych umową franchisingową, może zniechęcać studentów do uczęszczania na takie kursy, naruszając w ten sposób swobodę przedsiębiorczości uniwersytetów[49].

- Co więcej, w sprawie *Kraus* zapadł wyrok, zgodnie z którym państwa członkowskie mogą wymagać od swoich obywateli posiadania pozwoleń administracyjnych do używania tytułu akademickiego (takiego jak „dr"). Wynika to z konieczności ochrony społeczeństwa przed nadużywaniem tytułów akademickich, które mogły zostać przyznane w niewłaściwy sposób. Procedura wydawania pozwolenia musi być jednak sprawiedliwa i proporcjonalna[50].

© Unia Europejska / Pictures: 123RF

5. WNIOSEK

Jak wykazano w niniejszym dokumencie, w Traktatach – zgodnie z wykładnią zawartą w wyrokach sądowych – ustanowiono określone prawa studentów migrujących.

- Obywatele UE ubiegający się o przyjęcie na uniwersytet lub inną jednostkę oświatową za granicą powinni być przyjmowani na takich samych zasadach jak kandydaci lokalni.
- Wysokość opłat za naukę powinna być taka sama dla wszystkich studentów z UE, a pożyczki na pokrycie takich opłat – jeżeli istnieją – powinny być dostępne na takich samych warunkach dla wszystkich, w tym również w przypadku nauczania na odległość.
- Jeżeli student potrzebuje pomocy finansowej podczas studiów za granicą, może starać się o stypendium od swojego rządu, a rządy, które umożliwiają przenoszenie stypendiów, nie mogą ustalać nieproporcjonalnych warunków dotyczących takiej możliwości przenoszenia. Rządy nie mają jednak obowiązku przyznawania pożyczek na pokrycie kosztów utrzymania studentom, którzy przyjechali do ich państwa w celu podjęcia studiów, o ile nie posiadają oni statusu stałego mieszkańca.
- Jeżeli studia wybrane przez studenta odbywają się w języku, który nie jest jego pierwszym językiem, uniwersytet może wymagać od niego wykazania kwalifikacji językowych lub przystąpienia do proporcjonalnego egzaminu z języka, aby uzyskać pewność, że student ten będzie w stanie ukończyć studia.
- Po przyjeździe do nowego państwa studenci muszą być traktowani w taki sam sposób jak studenci lokalni.
- Jeżeli po powrocie do swojego państwa studenci chcą uzyskać uznanie kwalifikacji zdobytych za granicą, władze muszą zagwarantować, że nie będą oni traktowani w krzywdzący sposób za skorzystanie z przysługującego im prawa do mobilności.

Mimo że istnieją kompleksowe ramy prawne sprzyjające mobilności studentów, problemy stale pojawiają się w indywidualnych przypadkach z powodu niewłaściwego stosowania zasad. Służby Komisji oczekują, że niniejsze wytyczne pomogą w lepszym objaśnieniu obowiązujących zasad, ułatwiając przez to obywatelom wykonywanie ich prawa do swobodnego przemieszczania się w celach edukacyjnych.

Wymienione powyżej wymagania stanowią minimalne normy. Państwa członkowskie mogą podejmować działania wykraczające poza ściśle niezbędny zakres określony w przepisach oraz przyjmować inne środki w celu sprzyjania mobilności. Na przykład w niektórych państwach student z UE może otrzymać stypendium niezależnie od tego, jak długo tam mieszka[51]. Celem Unii jest znaczące zwiększenie mobilności edukacyjnej, w związku z czym Komisja zdecydowanie popiera takie działania. Służby Komisji będą kontynuowały współpracę z państwami członkowskimi, aby rozpatrywać konkretne przypadki w świetle zasad określonym w niniejszym dokumencie.

Niezależnie od istnienia ram prawnych przedstawionych powyżej szereg przeszkód o charakterze praktycznym nadal utrudnia mobilność studentów. W zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z 2001 r.[52] wezwano państwa członkowskie do usunięcia takich przeszkód dla mobilności, między innymi przez ułatwienie studentom przenoszenia stypendiów i zasiłków przyznawanych w ich kraju pochodzenia podczas studiowania za granicą, do rozważenia, w jakim stopniu mobilni studenci mogą korzystać z pomocy dla studentów przyznawanej w państwie przyjmującym oraz do ułatwienia akademickiego uznawania okresu studiów odbytych za granicą w państwie członkowskim pochodzenia. W zaleceniu z 2006 r. wezwano państwa członkowskie do przyjęcia Europejskiej karty na rzecz jakości mobilności[53]. W ramach pakietu „Mobilna młodzież" Komisja przedstawia wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie promowania mobilności edukacyjnej młodych ludzi. Wniosek będzie poruszał takie kwestie jak dostarczanie informacji na temat możliwości w zakresie mobilności edukacyjnej, przygotowań pod względem językowym i kulturowym do mobilności w programach studiów, a także poprawy jakości mobilności oraz sprzyjania tworzeniu partnerstwa w zakresie mobilności między różnymi zainteresowanymi stronami.

ZAŁĄCZNIK I: PRAWA STUDENTÓW ERASMUSA

Oprócz ogólnych praw określonych w niniejszym dokumencie studenci uczestniczący w programie UE „Erasmus" mają prawo oczekiwać, że na podstawie Karty studenta Erasmusa spełnione zostaną następujące zasady:

- uniwersytet macierzysty i przyjmujący zawarły umowę międzyinstytucjonalną;
- instytucja wysyłająca i instytucja przyjmująca podpisują ze studentem przed jego wyjazdem porozumienie o programie zajęć lub porozumienie o programie praktyki, określające szczegółowe aspekty planowanej nauki lub praktyki za granicą, w tym liczbę punktów, jaką należy uzyskać;
- podczas studiów w ramach programu Erasmus student nie musi uiszczać na rzecz uniwersytetu przyjmującego opłat za naukę, rejestrację, egzaminy, dostęp do pomieszczeń laboratoriów i bibliotek;
- uniwersytet macierzysty zapewnia pełne akademickie uznanie nauki lub praktyki ukończonej z pozytywnym wynikiem w okresie mobilności w ramach programu Erasmus, zgodnie z porozumieniem o programie zajęć/praktyki;
- pod koniec nauki za granicą student otrzymuje wykaz zaliczeń obejmujący odbyte zajęcia/praktyki oraz podpisany przez instytucję przyjmującą/przedsiębiorstwo przyjmujące. Wykaz zawiera wyniki studenta wraz z uzyskanymi punktami i stopniami. Jeżeli staż nie stanowi części zwykłego programu studiów, informację o jego ukończeniu umieszcza się przynajmniej w suplemencie do dyplomu;
- uniwersytet przyjmujący traktuje studenta i świadczy na jego rzecz usługi w taki sam sposób, jak w przypadku studentów, dla których jest uczelnią macierzystą;
- student ma zapewniony dostęp do Karty uczelni Erasmus i Deklaracji polityki Erasmus uniwersytetu macierzystego i uniwersytetu przyjmującego;
- stypendium lub pożyczka studencka przyznana w kraju pochodzenia studenta zostaje utrzymana podczas pobytu za granicą.

ZAŁĄCZNIK II: CZŁONKOWIE RODZINY I STUDENCI SPOZA UE

1. Prawo pobytu

Członkowie rodziny, którzy mają prawo towarzyszyć studentom z UE lub do nich dołączyć na podstawie dyrektywy 2004/38/WE[54]:

- małżonek;
- zarejestrowany partner (jeżeli w przepisach przyjmującego państwa członkowskiego zarejestrowane związki partnerskie są traktowane na równi z małżeństwem);
- dzieci poniżej 21 roku życia lub pozostające na utrzymaniu, w tym dzieci małżonka lub partnera.

Wymienieni powyżej członkowie rodziny, niezależnie od ich przynależności państwowej, mają prawo do pobytu ze studentem z UE w innym państwie członkowskim tak długo, jak student spełnia warunki, określone w art. 7 ust. 1 dyrektywy, dotyczące pobytu dłuższego niż trzy miesiące.

Inni członkowie rodziny pozostający na utrzymaniu, tacy jak rodzice lub dziadkowie, oraz partnerzy, których przyjmujące państwo członkowskie nie uznaje za zarejestrowanych partnerów w związkach partnerskich, nie nabywają automatycznego prawa pobytu, ale władze państwa członkowskiego powinny starać się ułatwić ich wjazd i pobyt[55].

Od członków rodziny, którzy **nie są obywatelami UE** ani nie uzyskali jeszcze statusu rezydenta państwa UE, pań-

stwo członkowskie może wymagać wystąpienia o wizę wjazdową, która powinna zostać wydana bezpłatnie i bez niepotrzebnych formalności.

Studenci spoza UE

Student spoza UE, który chce wjechać do UE w celach edukacyjnych, musi spełnić wymienione poniżej warunki. Musi on:

- zostać przyjęty przez jednostkę szkolnictwa wyższego na dany kierunek studiów;
- przedstawić dowód na posiadanie wystarczających środków na pokrycie kosztów utrzymania, nauki i podróży powrotnej;
- posiadać ubezpieczenie zdrowotne od ryzyka, od którego obywatele danego państwa członkowskiego są zwykle ubezpieczeni;
- przedstawić (na żądanie danego państwa członkowskiego) dowód wystarczającej znajomości języka, w jakim prowadzone są zajęcia;
- przedstawić (na żądanie danego państwa członkowskiego) dowód uiszczenia opłat za naukę.

Studenci spoza UE muszą też posiadać ważny dokument podróży. Państwa członkowskie mogą wymagać, aby dokument ten miał okres ważności co najmniej równy czasowi trwania planowanego pobytu.

Państwa członkowskie powinny podejmować starania, aby ułatwić przyjmowanie studentów spoza UE, którzy uczestniczą w programach UE na rzecz mobilności, do Unii lub w obrębie jej terytorium.

Student powinien otrzymać zezwolenie na pobyt ważne co najmniej przez jeden rok, z możliwością przedłużenia, jeżeli jego posiadacz nadal spełnia wymagane warunki.

2. Studenci spoza UE – prawa rezydentów długoterminowych

Obywatele spoza UE, którzy przebywają legalnie przez nieprzerwany okres pięciu lat w państwie członkowskim, nabywają status rezydenta długoterminowego[56]. Do obywateli spoza UE przebywających w danym państwie członkowskim w celu odbycia studiów mają jednak zastosowanie specjalne warunki. Aby ubiegać się o status rezydenta długoterminowego, muszą oni uzyskać prawo do pobytu (na przykład zezwolenie na pobyt przyznane ze względu na stałe zatrudnienie), na podstawie którego możliwe jest przyznanie im takiego statusu. W takim przypadku przy obliczaniu okresu pięciu lat można uwzględnić tylko połowę okresów zamieszkania w celu odbycia studiów lub szkolenia zawodowego.

Rezydenci długoterminowi mają prawo do bycia traktowanymi na równi z obywatelami państwa członkowskiego, które jest ich zarejestrowanym lub faktycznym miejscem zamieszkania, w zakresie między innymi edukacji i szkolenia (w tym dostępu do stypendiów naukowych[57]), pomocy społecznej[58], zatrudnienia i zabezpieczenia społecznego, zgodnie z prawem krajowym. Tak jak rezydenci pozostałych państw członkowskich UE, mogą oni jednak mieć obowiązek okazania dowodu potwierdzającego odpowiednie kompetencje językowe do zdobywania wykształcenia.

Rezydent długoterminowy może wyjechać do innego państwa członkowskiego w celu odbycia studiów.

Może nabyć prawo pobytu w takim państwie członkowskim przez okres dłuższy niż trzy miesiące, o ile spełni określone warunki. Musi on w takim przypadku:

- posiadać stałe i regularne środki wystarczające do utrzymania siebie i członków swojej rodziny, bez zwracania się do państwa członkowskiego o pomoc społeczną;
- posiadać ubezpieczenie zdrowotne obejmujące wszystkie rodzaje ryzyka w drugim państwie członkowskim;
- przedstawić dowód (na żądanie drugiego państwa członkowskiego), że jest zarejestrowany w uprawnionej instytucji.

Po otrzymaniu statusu rezydenta długoterminowego w drugim państwie członkowskim obywatelowi spoza UE musi w tym państwie członkowskim przysługiwać prawo do równego traktowania.

ZAŁĄCZNIK III: NIEKTÓRE POSTANOWIENIA TRAKTATU O FUNKCJONOWANIU UNII EUROPEJSKIEJ

Artykuł 18 (dawny art. 12 TWE)

W zakresie zastosowania Traktatów i bez uszczerbku dla postanowień szczególnych, które one przewidują, zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.

Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą przyjąć wszelkie przepisy w celu zakazania takiej dyskryminacji.

Artykuł 20 (dawny art. 17 TWE)

1. *Ustanawia się obywatelstwo Unii. Obywatelem Unii jest każda osoba mająca obywatelstwo Państwa Członkowskiego. Obywatelstwo Unii ma charakter dodatkowy w stosunku do obywatelstwa krajowego, nie zastępując go jednak.*

2. *Obywatele Unii korzystają z praw i podlegają obowiązkom przewidzianym w Traktatach. Mają między innymi prawo do:*

   a) *swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich;*

   b) *głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach lokalnych w Państwie Członkowskim, w którym mają miejsce zamieszkania, na takich samych warunkach jak obywatele tego Państwa;*

   c) *korzystania na terytorium państwa trzeciego, w którym Państwo Członkowskie, którego są obywatelami, nie ma swojego przedstawicielstwa, z ochrony dyplomatycznej i konsularnej każdego z pozostałych Państw Członkowskich, na takich samych warunkach jak obywatele tego państwa;*

   d) *kierowania petycji do Parlamentu Europejskiego, odwoływania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich oraz zwracania się do instytucji i organów doradczych Unii w jednym z języków Traktatów oraz otrzymywania odpowiedzi w tym samym języku.*

Prawa te są wykonywane na warunkach i w granicach określonych przez Traktaty i środki przyjęte w ich zastosowaniu.

Artykuł 21 (dawny art. 18 TWE)

1. *Każdy obywatel Unii ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich, z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w Traktatach i w środkach przyjętych w celu ich wykonania.*

2. *Jeżeli dla osiągnięcia tego celu działanie Unii okazuje się konieczne, a Traktaty nie przewidują niezbędnych kompetencji, Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą wydać przepisy ułatwiające wykonywanie praw określonych w ustępie 1.*

3. *W takich samych celach, jak te określone w ustępie 1, i jeżeli Traktaty nie przewidują uprawnień do działania, Rada, stanowiąc zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą, może przyjąć środki dotyczące zabezpieczenia społecznego lub ochrony socjalnej. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.*

Artykuł 165 (dawny art. 149 TWE)

1. *Unia przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między Państwami Członkowskimi oraz, jeśli jest to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność Państw Członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową.*

   Unia przyczynia się do wspierania europejskich przedsięwzięć w zakresie sportu, uwzględniając jego szczególny charakter, jego struktury oparte na zasadzie dobrowolności oraz uwzględniając jego funkcję społeczną i edukacyjną.

2. *Działanie Unii zmierza do:*

   – *rozwoju wymiaru europejskiego w edukacji, zwłaszcza przez nauczanie i upowszechnianie języków Państw Członkowskich,*

   – *sprzyjania mobilności studentów i nauczycieli, między innymi poprzez zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów,*

   – *promowania współpracy między instytucjami edukacyjnymi,*

   – *rozwoju wymiany informacji i doświadczeń w kwestiach wspólnych dla systemów edukacyjnych Państw Członkowskich,*

– *sprzyjania rozwojowi wymiany młodzieży i wymiany instruktorów społeczno-oświatowych, a także zachęcania młodzieży do uczestnictwa w demokratycznym życiu Europy,*

– *popierania rozwoju kształcenia na odległość,*

– *rozwoju europejskiego wymiaru sportu, przez popieranie uczciwości i dostępności we współzawodnictwie sportowym oraz współpracy między podmiotami odpowiedzialnymi za sport, jak również przez ochronę integralności fizycznej i psychicznej sportowców, w szczególności tych najmłodszych.*

3. *Unia i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi oraz z organizacjami międzynarodowymi właściwymi w dziedzinie edukacji i sportu, zwłaszcza z Radą Europy.*

4. *Aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w niniejszym artykule:*

   – *Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, przyjmują środki zachęcające, z wyłączeniem jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich,*

   – *Rada przyjmuje zalecenia, stanowiąc na wniosek Komisji.*

Artykuł 166 (dawny art. 150 TWE)

1. *Unia urzeczywistnia politykę kształcenia zawodowego, która wspiera i uzupełnia działanie Państw Członkowskich, w pełni szanując odpowiedzialność Państw Członkowskich za treść i organizację kształcenia zawodowego.*

2. *Działanie Unii zmierza do:*

   – *ułatwienia przystosowania się do zmian w przemyśle, zwłaszcza przez kształcenie zawodowe i przekwalifikowanie,*

   – *poprawy kształcenia zawodowego wstępnego i ustawicznego w celu ułatwienia integracji zawodowej i reintegracji z rynkiem pracy,*

   – *ułatwienia dostępu do kształcenia zawodowego i sprzyjania mobilności instruktorów i kształcących się, a zwłaszcza młodzieży,*

   – *pobudzania współpracy w dziedzinie kształcenia między instytucjami edukacyjnymi lub kształcenia zawodowego a przedsiębiorstwami,*

   – *rozwoju wymiany informacji i doświadczeń w kwestiach wspólnych dla systemów kształcenia Państw Członkowskich.*

3. *Unia i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi właściwymi w dziedzinie kształcenia zawodowego.*

4. *Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, przyjmują środki przyczyniające się do osiągnięcia celów określonych w niniejszym artykule, z wyłączeniem jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich. Rada przyjmuje także na wniosek Komisji zalecenia.*

ZAŁĄCZNIK IV: WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH SPRAW DOTYCZĄCYCH MOBILNOŚCI W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA I SZKOLEŃ

Dostęp do edukacji

Gravier przeciwko City of Liège, sprawa 293/83
Blaizot przeciwko University of Liège, sprawa 24/86
Lair przeciwko Universität Hannover, sprawa 39/86
Brown przeciwko The Secretary of State for Scotland, sprawa 197/86
Komisja przeciwko Belgii, sprawa C-65/03
Komisja przeciwko Austrii, sprawa C-147/03
Bressol i inni przeciwko Gouvernement de la Communauté française, sprawa C-73/08

Stypendia/pożyczki na pokrycie kosztów utrzymania

Grzelczyk przeciwko Centre public d'aide sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve, sprawa C-184/99
D'Hoop przeciwko Office national de l'emploi, sprawa C-224/98
Bidar przeciwko London Borough of Ealing & Secretary of State for Education and Skills, sprawa C-209/03
Morgan przeciwko Bezirksregierung Köln oraz Bucher przeciwko Landrat des Kreises Düren,
sprawy połączone C-11/06 oraz C-12/06
Förster przeciwko Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep, sprawa C-158/07

Uznawanie kwalifikacji

Kraus przeciwko Land Baden-Württemberg, sprawa C-19/92
Neri przeciwko European School of Economics, sprawa C-153/02
Komisja przeciwko Grecji, sprawa C-274/05
Komisja przeciwko Hiszpanii, sprawa C-286/06

ENDNOTES

1 COM(2010) 135.
2 Odpowiednie artykuły Traktatu podano w załączniku III.
3 Zwana „Unią Europejską" na mocy Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej od dnia 1 grudnia 2009 r.
4 Określonych w dyrektywie 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady
5 Wówczas art. 128 EWG.
6 Wyrok Trybunału z dnia 13 lipca 1983 r., *Forcheri*, sprawa 152/82 Rec. [1983] 02323.
7 Wyrok Trybunału z dnia 13 lutego 1985 r., *Gravier*, sprawa 293/83 Rec. [1985] 00593.
8 Wyrok Trybunału z dnia 2 lutego 1988 r., *Blaizot*, sprawa 24/86 Rec. [1988] 00379.
9 Wówczas art. 126 TWE, obecnie art. 165 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).
10 Zob. art. 20 i art. 21 TFUE.
11 Wyrok Trybunału z dnia 20 września 2001 r., *Grzelczyk*, sprawa C-184/99 Rec. [2002] I-00663.
„Status obywatela Unii ma stanowić podstawowy status obywateli państw członkowskich, pozwalający tym spośród nich, którzy znajdują się w takiej samej sytuacji, korzystać z takiego samego traktowania wobec prawa, bez względu na przynależność państwową i z zastrzeżeniem wyraźnie przewidzianych wyjątków" (pkt 31).
12 Artykuł 18 TFUE.
13 Wyrok Trybunału z dnia 13 kwietnia 2010 r., *Bressol*, sprawa C-73/08.
14 Wyrok Trybunału z dnia 26 lutego 1992 r., *Raulin*, sprawa C-357/89 Rec. [1992] I-01027.W następstwie orzecznictwa ustanawiającego prawo do równego traktowania w odniesieniu do warunków dostępu do szkolenia zawodowego, szkolnictwa wyższego i kształcenia uniwersyteckiego, Trybunał orzekł na początku lat 90. XX wieku, że przedmiotowe prawo ma zastosowanie nie tylko do wymogów określonych przez daną instytucję oświatową, takich jak wpisowe, ale także do wszelkich środków mogących utrudniać wykonywanie takiego prawa. Trybunał zadecydował, że zasada niedyskryminacji w odniesieniu do warunków dostępu do szkolenia zawodowego wynikająca z art. 18 i art. 166 TFUE (dawny art. 7 i art. 128 EWG) oznacza, że obywatel państwa członkowskiego przyjęty na szkolenie zawodowe w innym państwie członkowskim korzysta w tym zakresie z prawa pobytu przez czas trwania kursu.
15 Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich (Dz.U. 2004 L 229, s. 35). Zob. art. 6 i 7 powyższej dyrektywy. Zgodnie z art. 7 ust. 4 przedmiotowej dyrektywy państwa członkowskie mogą ograniczyć krąg członków rodziny, którzy mają prawo dołączyć do obywatela UE lub towarzyszyć obywatelowi UE, który w wyjechał w celach edukacyjnych, do współmałżonka, zarejestrowanego partnera lub dzieci pozostających na utrzymaniu. W celu uzyskania dodatkowych informacji zob. załącznik II.
16 Zob. art. 16 powyższej dyrektywy.
17 Dyrektywa Rady 2004/114/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie warunków przyjmowania obywateli państw trzecich w celu odbywania studiów, udziału w wymianie młodzieży szkolnej, szkoleniu bez wynagrodzenia lub wolontariacie.
18 Zgodnie z art. 21 powyższej dyrektywy w bieżącym roku Komisja przedstawi sprawozdanie ze stosowania dyrektywy.
19 Artykuł 6 ust. 2.
20 Zob. orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 czerwca 1988 r., *Lair*, sprawa 39/86, Rec. [1988] 03161, pkt 16 oraz *Brown*, sprawa 197/86 Rec. [1988] 03205, pkt 17.
21 Wyrok Trybunału z dnia 6 czerwca 2000 r., *Angonese*, sprawa C-281/98 Rec. [2000] I-04139.
22 Art. 165 ust. 2 tiret szóste TFUE. „Działanie Unii zmierza do: […] popierania rozwoju kształcenia na odległość, […]"
23 Gwarantowaną na mocy art. 56 TFUE (dawny artykuł 49 TWE). „W ramach poniższych postanowień ograniczenia w swobodnym świadczeniu usług wewnątrz Unii są zakazane w odniesieniu do obywateli państw członkowskich mających swe przedsiębiorstwo w państwie członkowskim innym niż państwo odbiorcy świadczenia.
Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą rozszerzyć korzyści wynikające z postanowień niniejszego rozdziału na obywateli państwa trzeciego świadczących usługi i mających swe przedsiębiorstwa wewnątrz Unii."
24 Art. 18 i 20 TFUE.
25 Art. 7 rozporządzenia 1612/68 przewiduje, że:
„1. Pracownik, będący obywatelem państwa członkowskiego, nie może być na terytorium innego państwa członkowskiego ze względu na swą przynależność państwową traktowany odmiennie niż pracownicy krajowi pod względem warunków zatrudnienia i pracy, w szczególności warunków wynagrodzenia, zwolnienia i, jeżeli straci pracę, powrotu do pracy lub ponownego zatrudnienia.
2. Pracownik korzysta z takich samych przywilejów socjalnych i podatkowych jak pracownicy krajowi".
26 Art. 20 i art. 21 TFUE.
27 Zgodnie z dyrektywą 2004/38/WE. Artykuł 24:
„1. Z zastrzeżeniem specjalnych przepisów wyraźnie określonych w Traktacie i prawie wtórnym wszyscy obywatele Unii zamieszkujący na podstawie niniejszej dyrektywy na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego są traktowani na równi z obywatelami tego państwa członkowskiego w zakresie ustanowionym w Traktacie. Korzystanie z tego prawa obejmuje członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z państw członkowskich i posiadają prawo pobytu lub stałego pobytu.
2. W drodze odstępstwa od ust. 1, przyjmujące państwo członkowskie nie jest zobowiązane do przyznania uprawnienia do pomocy społecznej w ciągu pierwszych trzech miesięcy pobytu lub, w określonym przypadku, dłuższego okresu przewidzianego w art. 14 ust. 4 lit. b), ani nie jest zobowiązane – przed nabyciem prawa stałego pobytu – do udzielania pomocy dla pokrycia kosztów utrzymania w czasie studiów, włącznie z kształceniem zawodowym, w postaci stypendiów lub pożyczek studenckich, dla osób niebędących pracownikami najemnymi, osób pracujących na własny rachunek, osób, które zachowują ten status, i członków ich rodziny".
28 Z 27 państw członkowskich tyko 3 udzielają wsparcia studentom studiującym w obrębie europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego bez dodatkowych warunków oprócz tych mających zastosowanie w przypadku, gdy studenci podejmują studia w swoim kraju pochodzenia – Belgia (Wspólnota Niemieckojęzyczna), Luksemburg i Holandia. Cztery państwa członkowskie w ogóle nie przewidują możliwości przenoszenia takich świadczeń – Włochy (z wyjątkiem dwóch autonomicznych regionów), Łotwa, Polska i Rumunia. W celu uzyskania dodatkowych informacji zob. sprawozdanie Eurydice „Szkolnictwo wyższe w Europie 2009: stan procesu bolońskiego" (Higher Education 2009: Developments in the Bologna Process) (marzec 2009 r.).
29 Wyrok Trybunału z dnia 23 października 2007 r., *Morgan and Bucher*, sprawy połączone C-11/06 i 12/06 Zb.Orz. [2007] I-09161.

30 Wyrok Trybunału z dnia 15 marca 2005 r., *Bidar*, C-209/03 Zb.Orz. [2005] I-02119. Wyrok w tej sprawie zapadł po opracowaniu dyrektywy, ale zanim możliwe było jej egzekwowanie przez Trybunał.
31 Zob. przypis 23.
32 Zgodnie z dyrektywą 2004/38/WE.
33 Wyrok Trybunału z dnia 18 listopada 2008 r., *Förster*, C-158/07 Zb.Orz. [2008] I-08507.
34 Pkt 54 wyroku.
35 Zgodnie z art. 24 dyrektywy 2004/38/WE.
36 Wyrok Trybunału z dnia 11 września 2007 r., *Schwarz i Gootjes Schwarz*, sprawa C-76/05 Zb.Orz. [2007] I-06849.
37 Art. 17 dyrektywy 2004/114/WE.
38 Określony w dyrektywie 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady.
39 Aby dowiedzieć się, czy dany zawód jest regulowany w określonym państwie, można zapoznać się z informacjami na stronie internetowej pod adresem: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?fuseaction=home.home
40 Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie mobilności studentów, osób szkolących się, wolontariuszy, nauczycieli i osób prowadzących szkolenia (2001/613/WE), Dz.U. 215 z 9.8.2001, s. 30.
41 „Artykuł 165:
„Działanie Unii zmierza do:
– rozwoju wymiaru europejskiego w edukacji, zwłaszcza przez nauczanie i upowszechnianie języków państw członkowskich,
– sprzyjania mobilności studentów i nauczycieli, między innymi poprzez zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów […]".
42 www.enic-naric.net/
43 Berlin Communiqué, http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/Berlin_Communique1.pdf
44 Na podstawie dyrektywy 89/48/WE (obecnie 2005/36/WE).
45 Rozumowanie Komisji opierało się przez analogię na wyroku Trybunału w sprawie *D'Hoop* z dnia 11 lipca 2002 r., sprawa C-224/98, pkt 31, Rec. [2002] I-06191.
46 Wyrok Trybunału z dnia 23 października 2008 r., *Komisja przeciwko Hiszpanii*, sprawa C-286/06 Zb.Orz. [2008] I-08025. Zob. sentencja wyroku. Podobny wyrok w postanowieniu Trybunału z dnia 13 listopada 2008 r., *Maria Kastrinaki*, sprawy połączone C-180/08 i C-186/08 Zb.Orz [2008] I-00157.
47 Wyrok Trybunału z dnia 23 października 2008 r., *Komisja przeciwko Grecji*, sprawa C-274/05 Zb.Orz. [2008] I-07969.
48 Aby powyższa dyrektywa miała zastosowanie do „dyplomu franchisingowego", szkolenie prowadzone w jednostce objętej umową franchisingową musi zostać formalnie uznane przez instytucję wydającą dyplom. Dyplom „franchisingowy" musi być również taki sam, jak dyplom przyznawany w przypadku, w którym szkolenie odbywa się w całości na terytorium państwa członkowskiego, w którym znajduje się jednostka wydająca dyplom. Ponadto dyplom „franchisingowy" musi dawać takie same prawa dostępu do wykonywania zawodu w państwie członkowskim, w którym znajduje się jednostka wydająca dyplom.
49 Wyrok Trybunału z dnia 13 listopada 2003 r., *Valentina Neri*, sprawa C-153/02 Rec. [2003] I-13555.
50 Wyrok Trybunału z dnia 31 marca 1993 r., *Kraus*, sprawa C-19/92 Rec. [1993] I-01663.
51 Studenci powinni skonsultować się z organami krajowymi, aby dowiedzieć się, do czego są upoważnieni. Niektóre przydatne odniesienia do stron internetowych oraz inne informacje znajdują się w portalu Europa pod adresem http://ec.europa.eu/youreurope/citizens/education/university/fees/index_en.htm?profile=0
52 Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie mobilności studentów, osób szkolących się, wolontariuszy, nauczycieli i osób prowadzących szkolenia w obrębie Wspólnoty (2001/613/WE).
53 Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie mobilności transnarodowej we Wspólnocie w celach edukacji i szkolenia: Europejska karta na rzecz jakości mobilności (2006/961/WE).
54 Artykuł 7 ust. 4.
55 Artykuł 3 ust. 2.
56 Dyrektywa Rady 2003/109/WE z dnia 25 listopada 2003 r. dotycząca statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi..
57 Pojęcie stypendiów naukowych w obszarze szkolenia zawodowego nie obejmuje jednak środków finansowanych w ramach systemów pomocy społecznej. Ponadto państwa członkowskie mogą wziąć pod uwagę możliwość, iż obywatele Unii mogą korzystać z takich samych środków w państwie pochodzenia.
58 W tym zakresie państwa członkowskie są upoważnione do ograniczenia świadczeń na rzecz rezydentów długoterminowych do świadczeń podstawowych (minimalny dochód, pomoc w przypadku choroby, pomoc dla kobiet w ciąży i osób wychowujących dzieci oraz pomoc z tytułu opieki długoterminowej).

Komisja Europejska

Jedziesz na stypendium? Poznaj swoje prawa:
Przewodnik dotyczący praw mobilnych studentów w Unii Europejskiej

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej

2011 – 29 str. – 25 x 17,6 cm

ISBN 978-92-79-17772-9
doi:10.2766/83697

JAK OTRZYMAĆ PUBLIKACJE UE

Publikacje bezpłatne:
> w EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu)
> w przedstawicielstwach i delegaturach Unii Europejskiej (dane kontaktowe można uzyskać pod adresem http://ec.europa.eu lub wysyłając faks pod numer +352 2929-42758)

Publikacje płatne:
> w EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu)

Płatne subskrypcje (np. *Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej*, zbiory orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej):
> u dystrybutorów Urzędu Publikacji Unii Europejskiej (http://publications.europa.eu/others/agents/index_pl.htm)

© Unia Europejska / Fotos: iStock

Youth on the Move: *http://europa.eu/youthonthemove*

Youth Information: *http://europa.eu/youth*

European Job Mobility Portal : *http://ec.europa.eu/eures*

Help and advice on life, work and travel in the EU: *http://ec.europa.eu/youreurope*

European Commission: Education and Training: *http://ec.europa.eu/education*

European Commission: Employment, Social Affairs and Inclusion: *http://ec.europa.eu/social*

NC-32-10-556-PL-C

doi:10.2766/83697

ISBN 978-92-79-17772-9

Urząd Publikacji